

ISSN 2091-5187

SERVIS

ILMIY-AMALIY
JURNAL

№3

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026-yil, 3-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017-y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan.

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
X.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

X.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Зафаржон Толибжонович Вахобов Социально-экономические эффекты брендинга туристских дестинаций: модель оценки на примере Самарканда	153
Хасан Абдусайитович Рахимов Меҳмонхоналарнинг иқтисодий рақобатбардошлигини ошириш йўллари	161
Mohigul Ulug‘bekovna Shodiqulova Madaniy turizmni rivojlantirishda kichik biznes va mahalliy tadbirkorlikning o‘rni	164
Shaxnoza Shomurotovna Toshpulatova Mehmonxonalarning rivojlanish tarixi hamda “mehmonxona” tushunchasining ilmiy, nazariy va amaliy masalalari	169
MENEJMENT VA MARKETING	
Xilola Nematovna Ochilova Ilmiy kadrlar tayyorlash va ilm-fan sohasida boshqaruv samaradorligini oshirish yo‘llari	172
Mahliyo Islamovna Diyarova, Sanjar Abdulahodovich Rahimov Uy-joy qurilishini rivojlantirishning iqtisodiy boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	179
MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT	
Azim Qayumovich G‘apparov, Dostonbek Jo‘rabek o‘g‘li Qoplonov Ijtimoiy obyektlarda qurilish xizmatlarini moliyalashtirishning samaradorligini oshirish: nazariy va amaliy yondashuvlar	185
Abdunazar Narzullayevich Ibragimov Islom moliya tashkilotlarida buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish	189
BUXGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT	
Низомиддин Бегбутаевич Хўжабеков Консолидациялашган молиявий ҳисобот ва бизнес бирлашувларида кечиктирилган фойда солиғини МҲХС (IAS) 12 асосида тан олиш	197
Умар Худайбердиев Қўшилган қийматнинг шаклланиши ва мамлакат ялпи ички маҳсулот ҳажмининг кўпайиши	206
Ortiq Eshnazarovich Ernazarov Xizmat ko‘rsatish sohasini chiziqli ekonometrik modelashtirishda juft korrelyatsiya koeffitsiyentining ahamiyati	208
Bekniyoz Suvonov Moliyaviy hisobot tahlilini raqamli transformatsiya qilishning analitik imkoniyatlari	212
Bobir Kiyomidinovich Muftaydinov Korxonaning to‘lov qobiliyatini kompleks baholashda qo‘llaniladigan skoring usulining mazmuni	217
Хушвакт Мансурович Ёдгоров Дори воситалари саноати корхоналарида асосий ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисоби ва таннархни аниқлаш тартиби	221
TA'LIM, KADRLAR TAYYORLASH VA PEDAGOGIKA	
Li Shan Research on the Impact of Teacher's Ethics and style on the Core Competitiveness of Universities	227
Kamoliddin Asomiddin o‘g‘li Jaxongirov Ta‘lim turizmi bozorini rivojlantirishning xalqaro tajribasi va uni o‘zbekiston sharoitida qo‘llash imkoniyatlari	231
E'TIBORGA MOLIK MASALALAR	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Узоқ умр кўриш сирлари. Фарзанд тарбиялашдаги хатолар	236
Мамаюнус Пардаев, Фарход Набиев Манфаатлар тўқнашуви мазмуни ва турлари	238

Kamoliddin Asomiddin o‘g‘li Jaxongirov – O‘zXIA katta o‘qituvchisi

TA'LIM TURIZMI BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI

Annotatsiya. Maqolada ta'lim turizmi bozori xalqaro talabalar mobilligi, ta'lim xizmatlari eksporti va destinatsiya iqtisodiyoti kesishmasida tahlil qilingan. O'zbekiston uchun “Study in Uzbekistan” platformasini tranzaksion xizmatlar bilan kengaytirish, ta'lim va turizm tashkilotlari o'rtasida integratsiyalashgan mahsulot yaratish, xalqaro akkreditatsiya va ingliz tilidagi dasturlarni ko'paytirish, shuningdek ta'lim turizmi natijalarini alohida statistik indikatorlar orqali monitoring qilish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim turizmi, xalqaro talabalar, akademik mobillik, ta'lim xizmatlari eksporti, destinatsiya marketingi, xalqaro ta'lim bozori, Study in Uzbekistan, universitet internatsionallashuvi, servis infratuzilmasi, turizm multiplikatori.

Kirish. Jahon oliy ta'lim tizimining internatsionallashuvi ta'limni nafaqat ijtimoiy institut, balki transchegaraviy xizmatlar bozorining yirik segmentiga aylantirdi. UNESCOning 2025-yilda e'lon qilingan ma'lumotiga ko'ra, dunyoda o'z mamlakatidan tashqarida ta'lim olayotgan talabalar soni 6,9 mln nafarga yetgan va 2000-yilga nisbatan qariyb uch baravar oshgan [1]. OECD hududida esa 2023-yilda 5,02 mln xalqaro mobil talaba qayd etilib, ularning 46 foizi Avstraliya, Kanada, Buyuk Britaniya va AQSH hissasiga to'g'ri kelgan [2]. Bu ko'rsatkichlar ta'lim uchun xalqaro harakatlanishning alohida talab segmenti sifatida barqaror kengayayotganini ko'rsatadi.

Ta'lim turizmi tushunchasi turizm va oliy ta'lim statistikalarida bir xil chegaraga ega emas. UNESCO xalqaro mobil talabani ta'lim olish maqsadida davlat chegarasini jismonan kesib o'tgan shaxs sifatida izohlaydi [1]. Turizm statistikasi nuqtayi nazaridan esa bir yildan ortiq davom etadigan ta'lim safarlari odatda tashrifchi maqomiga kiritilmaydi. Shu sababli akademik mobillikning hammasini an'anaviy turizm oqimi bilan tenglashtirish metodologik jihatdan to'g'ri emas [3]. Biroq bozor yondashuvida xorijiy talaba kontrakt to'lovi bilan cheklanmaydi: turar joy, ovqatlanish, transport, aloqa, madaniy hordiq, ichki sayohatlar, qarindosh va do'stlar tashrifi kabi xizmatlarga doimiy talab yaratadi. Shu jihatdan ta'lim turizmi “ta'lim birlamchi motiv - turistik va servis iste'moli ikkilamchi, ammo iqtisodiy jihatdan sezilarli natija” tamoyiliga tayangan kompleks xizmatlar bozoridir.

O'zbekiston uchun mazkur yo'nalishning dolzarbligi ikki omil bilan kuchaymoqda. Birinchidan, oliy ta'limning xalqaro ochiqqligi va xorijiy talabalar kontingenti tez kengaymoqda. Ikkinchidan, Samarqand, Buxoro, Toshkent, Xiva kabi tarixiy va madaniy markazlarning xalqaro tanilganligi ta'lim mahsulotini destinatsiya tajribasi bilan birlashtirish imkonini beradi. Shuning uchun masala faqat chet ellik talabalarni oliygohlarga qabul qilish hajmini oshirish emas, balki ularning butun “talaba hayotiy sikli” davomida yaratiladigan iqtisodiy va turistik qiymatni boshqarishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ta'lim turizmi bo'yicha ilmiy adabiyotlarda mazkur hodisa ko'pincha educational tourism, edu-tourism, academic tourism va international student mobility kabi o'zaro yaqin tushunchalar orqali yoritiladi. S.Tomasi, G.Paviotti va A. Cavichchi ta'lim turizmini o'rganar ekan, oliy ta'lim muassasalarini mahalliy rivojlanishning faol subyekti sifatida baholaydi. Ularning fikricha, xorijiy talabalar ta'lim oluvchi bilan bir vaqtda destinatsiya xizmatlarining iste'molchisi hamdir [4]. C.-F.Lee tadqiqotida xorijda o'qish destinatsiyasini tanlashda grantlar, axborotning qulayligi, til muhiti va qabul strategiyasi kabi omillar muhimligi ko'rsatilgan [5].

Malayziya misolida o'tkazilgan tadqiqot ta'lim destinatsiyasini tanlashga oliy ta'limdagi xizmat sifati, destinatsiya imiji va madaniy-ma'naviy muhitning ta'sirini empirik asoslagan [6]. D.Amaro, A.M.Caldeira va C.Seabra akademik turizmni talabaning bilim olish tajribasi bilan mezbon hududning madaniy va ijtimoiy tajribasini birlashtiruvchi transformativ jarayon sifatida talqin qiladi [3]. J.Mendoza-Jiménez va hammualliflar esa xalqaro talabalar xarajatlari turar joy, oziq-ovqat va bo'sh vaqt xizmatlari orqali mahalliy iqtisodiyotga tarqalishini, o'qish yakunlangach destinatsiyaga qayta turist sifatida kelish ehtimoli ham yuqori bo'lishini aniqlagan [7]. Xitoyning 269 shahri bo'yicha ekonometrik tahlil xalqaro talabalar soni “inbound turizm”

oqimi va turizm daromadlari bilan ijobiy bog‘liqligini ko‘rsatgan [8].

So‘nggi tadqiqotlar ta‘lim turizmining raqobatbardoshligi universitetning o‘zi bilan cheklanmasligini ko‘rsatmoqda. Qabulning raqamlashtirilishi, viza va migratsiya xizmatlarining soddaligi, turar joy mavjudligi, xavfsizlik, ingliz tilidagi dasturlar, xalqaro akkreditatsiya, ish tajribasi imkoniyati va destinatsiyaning madaniy jozibadorligi yagona tanlov paketini hosil qiladi. O‘zbekistonda ta‘lim turizmini rivojlantirishga bag‘ishlangan tadqiqotlarda ham xorijiy talabalarni jalb qilish, “double degree”, masofaviy va almashinuv dasturlari hamda ta‘lim eksporti salohiyati alohida qayd etilgan [9]. Biroq xalqaro tajribani statistik trendlar bilan birga tahlil qilib, uni O‘zbekiston uchun yagona bozor mexanizmiga aylantirish masalasi hali yetarlicha tizimlashtirilmagan. Ushbu maqola shu bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, dinamik qatorlar tahlili, kontent-tahlil, institutsional benchmarking va ilmiy sintez usullaridan foydalanildi. Axborot bazasini UNESCO va OECDning xalqaro talabalar mobilligi bo‘yicha ma‘lumotlari, AQSH uchun IIE Open Doors, Buyuk Britaniya uchun HESA, Avstraliya uchun Department of Education statistikasi, shuningdek O‘zbekiston Milliy statistika qo‘mitasi hamda Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligining rasmiy ma‘lumotlari tashkil etdi [1-2; 10-14]. Tahlil davri, asosan, 2019/2020-2024/2025-o‘quv yillarini qamrab oladi. Milliy statistik tizimlarda “xalqaro talaba”, “xorijiy talaba” va “overseas student” tushunchalarining qamrovi bir xil emasligi sababli mamlakatlararo raqamlar mutlaq reyting tuzish uchun emas, balki bozor dinamikasi va siyosiy-institutsional modelni qiyoslash uchun qo‘llanildi.

Tahlil va natijalar. Xalqaro amaliyot ta‘lim turizmi bozorining muvaffaqiyati bir vaqtning o‘zida uchta bozorda raqobatlasha olishga bog‘liqligini ko‘rsatadi: ta‘lim sifati bozorida, talabani jalb qilish va qo‘llab-quvvatlash xizmatlari bozorida hamda destinatsiya tajribasi bozorida. OECD ma‘lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda xalqaro mobil talabalar tarkibida Osiyo mintaqasi ulushi 58 foizni tashkil qilgan [2]. Demak, Markaziy va Janubiy Osiyoga yaqin O‘zbekiston uchun geografik masofa, tarixiy-madaniy yaqinlik va nisbatan qulay xarajatlar darajasi potensial raqobat omiliga aylanishi mumkin. Biroq ushbu ustunliklar xalqaro standartdagi ta‘lim sifati va xizmat ko‘rsatish tizimi bilan mustahkamlanmasa, barqaror talabga aylanmaydi.

1-jadval

Yetakchi ta‘lim destinatsiyalarida xorijiy (xalqaro) talabalar sonining dinamikasi, ming nafar

Hisobot davri	AQSH	Buyuk Britaniya	Avstraliya
2019/20	1 075,5	554,4	521,9
2020/21	914,1	600,2	489,2
2021/22	948,5	675,2	440,3
2022/23	1 057,2	758,9	448,6
2023/24	1 126,7	729,9	524,5
2024/25	1 177,8	685,6	589,3

Manba: IIE Open Doors [10], HESA [11] va Avstraliya Ta‘lim departamenti [12] ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi. Izoh: AQSH va Buyuk Britaniya ko‘rsatkichlari o‘quv yili, Avstraliya ko‘rsatkichlari taqvim yili bo‘yicha berilgan; milliy hisob metodologiyalari o‘zaro to‘liq bir xil emas.

1-jadval ma‘lumotlari pandemiyadan keyingi tiklanish yo‘llari turlicha bo‘lganini ko‘rsatadi. AQSHda xalqaro talabalar soni 2020/2021-o‘quv yilidagi keskin pasayishdan so‘ng ketma-ket oshib, 2024/2025-yilda 1,178 mln nafarga yetdi; bu 2019/2020 darajasidan qariyb 9,5 foiz yuqori. Buyuk Britaniyada 2022/2023-yilda 758,9 ming nafar bilan yuqori nuqta kuzatilgan, keyingi ikki yilda esa kontingent 685,6 ming nafargacha qisqargan. Avstraliyada 2021-yildagi 440,3 ming nafar darajadan 2024-yilda 589,3 ming nafargacha, ya‘ni qariyb 33,8 foizlik tiklanish

sodir bo‘lgan. Bu dinamikalar ta’lim turizmi bozori viza siyosati, chegaralar rejimi, mehnat bozori va talaba xizmatlari kabi tashqi omillarga yuqori sezgir ekanini ko‘rsatadi.

Ingliz tilida so‘zlashmaydigan davlatlar tajribasi ham O‘zbekiston uchun muhim. Germaniyada 2025/2026 qishki semestrda xalqaro talabalar va doktorantlar soni taxminan 420 ming nafarga yetgan; DAAD buni ingliz tilidagi dasturlar, xalqaro ofislar va keng hamkorlik tarmog‘i bilan bog‘laydi [14]. Malayziyada Education Malaysia Global Services (EMGS) xalqaro talabani jalb qilish, viza jarayonlarini muvofiqlashtirish va One-Stop Centre orqali xizmat ko‘rsatishni bir tashkilot atrofida birlashtirgan [15]. Turkiyada esa Türkiye Scholarships dasturi kontrakt, turar joy, tibbiy sug‘urta, til va madaniy moslashuv kabi elementlarni yagona paketga birlashtiradi; 2024-yilning o‘zida dasturga 170 mamlakatdan 121 766 ta ariza kelib tushgan [16]. Yevropa Ittifoqining Erasmus+ mexanizmi esa 1987-yildan buyon 16 mln dan ortiq kishiga xorijda o‘qish va tajriba almashish imkonini bergan [17]. Ushbu misollarning umumiy jihati - talaba mobilligini bitta universitetning marketing vazifasi emas, balki milliy ekotizim sifatida ko‘rishdir.

1-chizma. Ta’lim turizmi bozorini rivojlantirishning xalqaro tajribadan O‘zbekistonga transfer mexanizmi

Manba: xalqaro tajriba va institutsional benchmarking natijalari asosida muallif ishlanmasi.

1-chizmadagi transfer mexanizmi oddiy xorijiy talabani qabul qilishdan farq qilib, besh bosqichni qamrab oladi: ta’lim sifati va xalqaro reputatsiyani shakllantirish; qabul, viza, to‘lov, turar joy va axborotni raqamlashtirish; grant, almashinuv va qo‘shma dasturlar orqali talabni oshirish; talabaning yashash va servis tajribasini ta’minlash; o‘qishdan keyin esa qayta turist, tashrif buyuruvchi yoki investor sifatida qaytishiga zamin yaratish.

O‘zbekiston bozoridagi statistika ham tez o‘rishni ko‘rsatmoqda. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotiga ko‘ra, 2019/2020-o‘quv yili boshida respublika oliy ta’lim muassasalarida 3,6 ming xorijiy talaba tahsil olgan bo‘lsa, 2024/2025-o‘quv yili boshida ularning soni 12,5 ming nafarga yetgan [13].

2-jadval

O‘zbekiston oliy ta’lim tashkilotlarida xorijiy talabalar soni dinamikasi

O‘quv yili	Xorijiy talabalar, ming nafar	O‘tgan yilga nisbatan o‘rish, %
2019/2020	3,6	-
2020/2021	4,2	16,7
2021/2022	5,1	21,4
2022/2023	5,0	-2,0
2023/2024	10,8	116,0
2024/2025	12,5	15,7

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi [13] ma’lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

2-jadvalga ko‘ra, 2019/2020-2024/2025 davrida xorijiy talabalar soni 3,47 baravar ko‘paygan, umumiy o‘sish 247,2 foizni, o‘rtacha yillik o‘sish sur‘ati esa qariyb 28,3 foizni tashkil etgan. 2023/2024-o‘quv yilidagi 116 foizlik sakrash bozorining yangi bosqichga o‘tganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, 2024/2025-yil boshidagi talabalarning 6 502 nafari Hindiston, 1 430 nafari Turkmaniston va 1 250 nafari Pokiston fuqarolari bo‘lgan [18]. Bu tarkib Janubiy va Markaziy Osiyo O‘zbekiston uchun asosiy manba bozorlardan biri ekanini ko‘rsatadi, ammo kelgusida geografik diversifikatsiya ham muhim bo‘ladi.

O‘zbekistonda ta‘lim turizmi o‘sishi miqdordan sifatga o‘tishni talab etadi. Buning uchun: 1) tibbiyot, IT, muhandislik, islom iqtisodiyoti, tarix va turizm kabi ustuvor yo‘nalishlarda ingliz tilidagi, xalqaro akkreditatsiyalangan dasturlarni kengaytirish; 2) “Study in Uzbekistan”ni universitet tanlashdan viza, to‘lov, yotoqxona, sug‘urta va transfergacha bo‘lgan xizmatlarni birlashtiruvchi yagona platformaga aylantirish; 3) ta‘lim va turizm hamkorligida fan bilan bog‘langan akademik-ekskursiya va “learning experience” mahsulotlarini rivojlantirish; 4) samaradorlikni talabalar sonidan tashqari ta‘lim eksporti, xarajatlar, sayohatlar, qoniqish, o‘qishni yakunlash va bozor diversifikatsiyasi kabi KPllar orqali baholash zarur. Natijada ta‘lim turizmi oddiy qabul statistikasi emas, iqtisodiy qiymat yaratish tizimiga aylanishi mumkin.

Xulosa va takliflar. O‘tkazilgan tahlil ta‘lim turizmi xalqaro talaba oqimi, ta‘lim eksporti va destinatsiya xizmatlarining o‘zaro bog‘liq bozoridan iborat ekanini ko‘rsatdi. Yetakchi davlatlar tajribasida muvaffaqiyatning asosiy sharti universitetlarning alohida marketing faoliyati emas, balki davlat, oliy ta‘lim muassasalari, migratsiya xizmatlari, turar joy operatorlari, transport va turizm biznesini yagona xizmat zanjirida muvofiqlashtirishdir. O‘zbekiston ham xorijiy talabalar sonining tez o‘sishi hisobiga ushbu bozorni yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatiga ega.

Ta‘lim turizmini rivojlantirish uchun statistik segmentatsiyani takomillashtirish, “Study in Uzbekistan”ni yagona raqamli xizmat platformasiga aylantirish, xalqaro akkreditatsiyalangan va ingliz tilidagi dasturlarni kengaytirish, maqsadli marketingni kuchaytirish hamda “education + destination” mahsulotlarini rivojlantirish zarur. Samaradorlikni talabalar sonidan tashqari ta‘lim eksporti, mahalliy xarajatlar, qoniqish, qayta tashrif va bozor diversifikatsiyasi orqali baholash lozim. Natijada ta‘lim turizmi xizmatlar eksportini diversifikatsiya qiluvchi, turizm mavsumiyligini yumshatuvchi va xalqaro intellektual imijni mustahkamlovchi uzoq muddatli iqtisodiy resursga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. UNESCO. Record number of higher education students highlights global need for recognition of qualifications. Paris, 24.06.2025 (updated 19.01.2026). URL: <https://www.unesco.org/>.
2. OECD. Education at a Glance 2025: OECD Indicators. Chapter B4: How do student profiles, study choices and mobility trends shape tertiary education? Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: 10.1787/1c0d9c79-en.
3. Amaro D., Caldeira A.M., Seabra C. A Comprehensive Approach to Transformative Experiences in Academic Tourism // SAGE Open. 2024. Vol. 14. DOI: 10.1177/21582440241255839.
4. Tomasi S., Paviotti G., Cavicchi A. Educational Tourism and Local Development: The Role of Universities // Sustainability. 2020. Vol. 12, No. 17. Article 6766. DOI: 10.3390/su12176766.
5. Lee C.-F. An Investigation of Factors Determining the Study Abroad Destination Choice: A Case Study of Taiwan // Journal of Studies in International Education. 2014. Vol. 18, No. 4. P. 362-381. DOI: 10.1177/1028315313497061.
6. Lam J.M.S., Ariffin A.A.M. Destination selection for education tourism // Journal of Islamic Marketing. 2017. Vol. 8, No. 3. P. 373-392. DOI: 10.1108/JIMA-10-2015-0080.
7. Mendoza-Jiménez J., García-Rodríguez F.J., García-González C.G. International Student Mobility and Its Impact on Destination Countries // Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences. 2026. Vol. 19. P. 277-302. Published online 03.06.2025. DOI: 10.1007/s40647-025-00450-7.
8. Li G., Pu K. How international students affect inbound tourism? Empirical evidence from 269 cities in China // Tourism Review. 2023. Vol. 78, No. 5. P. 1217-1243. DOI:

10.1108/TR-03-2022-0163.

9. Jahongirov K. O‘zbekistonda ta’lim turizmini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari // Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 2025. J. 3, No. 11. B. 87-95. DOI: 10.60078/2992-877X-2025-vol3-iss11-pp87-95.

10. Institute of International Education. Open Doors 2025 Fast Facts: International Students. New York: IIE, 2025. URL: <https://opendoorsdata.org/>.

11. Higher Education Statistics Agency (HESA). Table 28 - Non-UK permanent address students by HE provider and country of permanent address, 2014/15-2024/25. Updated Jan. 2026. URL: <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/students/table-28>.

12. Australian Government, Department of Education. Selected Higher Education Statistics - 2024 Student Data: Key findings. Canberra, 2025. URL: <https://www.education.gov.au/higher-education-statistics/>.

13. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Xorijiy talabalar soni 10 yilda qariyb 18 barobarga oshgan. 25.04.2025. URL: <https://stat.uz/>.

14. Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD). Number of international students well over 400,000. Press release, 19.12.2025. URL: <https://www.daad.de/en/>.

15. Education Malaysia Global Services (EMGS). About Education Malaysia / One-Stop Centre for international students. URL: <https://educationmalaysia.gov.my/>.

16. Türkiye Scholarships. 2025 Applications; programme and 2024 application statistics. 01.01.2025. URL: <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/>.

17. European Commission. Erasmus+ Programme Evaluation Report. Brussels, 15.07.2025. COM(2025). URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>.

18. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekistonda eng ko‘p qaysi davlat fuqarolari tahsil olmoqda? 02.05.2025. URL: <https://stat.uz/>.

К.Джахангиров Международный опыт развития рынка образовательного туризма и возможности его применения в условиях Узбекистана Аннотация. В статье рынок образовательного туризма рассматривается на пересечении международной студенческой мобильности, экспорта образовательных услуг и экономики туристской дестинации. На основе данных UNESCO, OECD, ИЕOpenDoors, HESA, Департамента образования Австралии и официальной статистики Узбекистана сопоставлены тенденции 2019-2025 гг. Обосновано, что конкурентоспособная образовательная дестинация формируется сочетанием качества образования, цифрового приема и визовых процедур, грантов и академической мобильности, сервисной инфраструктуры и интеграции студентов в туристскую среду принимающей территории. Для Узбекистана предложены направления развития платформы “StudyinUzbekistan”, расширения международной аккредитации и англоязычных программ, а также мониторинга экономических результатов образовательного туризма. Ключевые слова: образовательный туризм, международные студенты, академическая мобильность, экспорт образовательных услуг, маркетинг дестинации, международный рынок образования, StudyinUzbekistan, сервисная инфраструктура.	K.Jahongirov International experience in developing the educational tourism market and opportunities for its application in Uzbekistan Abstract. The article examines the educational tourism market at the intersection of international student mobility, education service exports and destination economics. Using data from UNESCO, OECD, IIE Open Doors, HESA, the Australian Department of Education and official Uzbek statistics, the study compares trends for 2019-2025. The findings show that the competitiveness of an education destination depends not only on university reputation, but also on integrated digital admission and visa services, mobility schemes, student support infrastructure and the connection between education and the visitor economy. For Uzbekistan, the paper proposes further development of the “Study in Uzbekistan” platform, expansion of internationally accredited and English-medium programmes, stronger education-tourism cooperation and a dedicated set of performance indicators for monitoring educational tourism. Keywords: educational tourism, international students, academic mobility, education service exports, destination marketing, international education market, Study in Uzbekistan, student services.

ISSN 2091-5187

œ “SERVIS” œ

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

08.09.2026 yilda terishga berildi. 25.09.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,6. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,68. Adadi 100 nusxa. Buyurtma №0169A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.